

le malo ali celó nič mar, da dobé učenci do nauka veselje. Mladino je treba nadušiti, pa je dober vspeh gotov.

Kakor za slovenščino in za druge reči ji je treba vdihniti tudi ljubezen do nemškega jezika, do nemškega branja, do nemškega izobraženja sploh. Taka ljubezen ima še drugo pomembo. Kdor ljubi in spoštuje jezik, ljubi in spoštuje tudi narod, ki ta jezik govori. Nikjer pa ni večja potreba, da se narodi med sabo ljubijo, kakor ravno pri nas v Avstrii. V šolah se dá zares mnogo pravega domorodnega duha obuditi, če se opravlja vse z gorečim sercem, ki ga ljubezen dá, in če se ravna po pravici za vse in na vse strani.

J. Terdina.

Nove bukve.

V Berni so ravnokar na svetlo prišle nove šolske bukve, sicer v nemškem jeziku spisane, za nas Slovence pa za tega voljo imenitne, ker je važnišim imenom pridjana slovenska beseda (slovenska terminologija). Ime tem bukvam je:

Lehrbuch der Physik für Unterrealschulen. Von F. J. Pisko, Lehrer der Physik an der Communal-Oberrealschule auf der Wieden und der damit in Verbindung stehenden Gewerbschule in Wien itd. Vierte, verbesserte und vermehrte Auflage. Mit 403 in den Text aufgenommenen Holzschnitten. (Mit slovenischer Terminologie). Brünn 1859. Druck u. Verlag von Carl Winiker.

Čudil se bo marsikdo naših bravcov viditi na čelu nemških bukev napis „Mit slovenischer Terminologie“, in morebiti kdo celó poreče: „Déte! kako imenitni smo že Slovenci, da se nemškim knjigam dostavljajo naše besede!“ Čeravno se vé da ta ni pravi vzrok slovenskih besed v omenjenih nemških bukvah, nam je ta prikazek vendar zlo važen, kjer djansko poterjuje, za kar se „Novice“ vseskozi poganjajo in ravno zdaj gosp. profesor Terdina v njih korenito dokazuje, da namreč brez maternega jezika se saj v nižjih šolah ne dá umevno razlagati noben nauk. Kdor nasprotno terdi, si sam piše „testimonium paupertatis“. Mislimo si — gledé na bukve, o katerih tu govorimo — slovenskega fantiča 10, 11 ali 12 let starega, kteremu iz ljudskih šol pridšemu hoče učnik razlagati „absolutes Gewicht“, „Torsionsfestigkeit“, „Adhäsion“, „Absorption“, „Destillation“, „Schwerpunkt“, „Rolle“, „Aussüßflasche“, „Hahnlufpumpe“ itd. Kako bo revše debelo gledalo slišati take in enake besede, od katerih se mu še ne sanja ne, kaj bi utegnile pomeniti. Povej mu pa namesto ptujk domače besede: „samonasebna vaga“, „terdnost pri vertenji“, „sprijemljivost“, „popivnost“, „prekapanje“ ali „prežiganje“, „težišče“, „škerpec“, „izmivna sklenica“, „zračna sesaljka s pipo“ itd., in razumel bo, kar mu bo učnik dalje razlagal v tem in unem.

Čeravno bi se vé da še veliko bolje bilo, ako bi imeli cele Piskove naravoslovne bukve poslovenjene, ker potem bi bile v šolah na Slovenskem za razumevnost vsega nauka popolnoma pomoč, smo vendar že veseli, da na Dunaji čedalje bolj spoznavajo, da brez maternega jezika ni nikjer pravega podučanja, in častitemu gospodu Pisko-tu smo iz serca hvaležni za ta dar, s kterim nam je toliko bolj vstregel, ker si je, kakor za česko in poljsko terminologijo tehničnih izrazov izvedena jezikoslovca (gospoda Krejči-ga in Zarinski-ga), tudi za slovensko terminologijo izbral moža (gosp. Cigale-ta), ki je ti reči popolnoma kos. Čeravno je delo težavno bilo za toliko različne ptuje besede dobrih in lahko umevnih domačih napraviti, je gosp. Cigale svojo nalogo vendar izverstno doveršil, da je besede porabil, ki so v našem slovstvu ali že udomačene, ali je nove skoval zapopadku stvari in pravilom našega jezika večidel popolnoma primerne. Purižiral ni odveč, kar je tudi hvale vredno. Mašine in priprave rad kersuje na — nica, — avka; nemški „Punkt“

v zloženih besedah je po Vertovcovem izgledu tudi z eno besedo razlagal, na pr. „Gefrierpunt“ zmerzlin(ec), to je: punkt zmerzlinec, „Thaupunkt“ rosnik itd.; — besedo „Weite“ v zloženih izrazu je s končnico — aj po analogii navadne lučaj za „Wurfweite“, preskočaj itd. Da je kakošna beseda vmes, ki ni tako gladka kakor bi je želel ta ali uni, ne tajimo, — al lahko je kritikovati, težko pa bolje napraviti.

Ker je mnogo obrajtana gospod Piskotova fizika (četerti natis je že nekoliko priča tega) res za šole in domači poduk dobro pripravno, lahko umevno in s 403 podobami razjasnjeno delo, ga tedaj z dobro vestjo priporočamo šolam in pa tudi drugim bravcom, ki so nemškega jezika vajeni in se v naravoslovji želijo podučiti. Dobijo se te bukve menda po vseh bukvarnicah; le kdor si jih naročiti želi, naj razločno reče, da hoče iztis „mit slovenischer Terminologie“.

Kratkočasno berilo.

Moder zdravnik.

Po E. L. Bulwer-u.

Nikdar še niste dve osebi se bolj ljubile kakor Bogomir in Celestina. Njuna ljubezen je po celi okolici prišla v pogovor. Al sreča jima ni bila prijazna.

Bogomir je bil žlahnega in bogatega, Celestina tudi žlahnega pa siromaškega rodú. Njune rodovini niste bile edinega duha; rodovina Bogomirova je bila lakomna po dnarji, Celestinina pa nezmerno prevzetna. Če bi bili sicer tudi najbolji prijatli med seboj, bi vendar očetov ne bila odobrila ljubezen njunih otrok. — Bogomirovega zato ne, ker je želel, da se sin bogato oženi — Celestininega ne, ker je bil neznano ošaben in ni hotel biti nikomur hvaležen; dobro je vedil, da kdorkoli bogatemu plemiču svojo hčer dá za ženo brez dote, je njegov dolžnik. Celestinini oče bi bil rad svojo hčerko omožil s kakim bogatim človekom nizkega stanú, da bi mogel pri njem na pósodo jemati, zraven pa osrečiti ga s tolikim ponižanjem svojim, da mu je hčer svojo za ženo dal. Zakaj to je večidel načelo visoke gospóde, da človek iz nežlahnega rodú ne more skleniti nikakoršnega prijateljstva z njo. Ako se prejmejo njegove poslužbe, mora za milost to že hvaležen biti. In zato, berž ko so Bogomirovi in Celestinini starši zvedili nagnjenost, ki je med ljubljenima klila, so spoznali za potrebno, se temu na vso moč zoperstaviti. Gotovo je, da starši, naj pride kar hoče, imajo pravico čez oči in serca svojih otrok; kar je res tudi večkrat treba, da otroci ne zaidejo na napčni pot.

Al te resnice nista spoznala ne Bogomir ne Celestina, in zato se ji jameta ustavljati. Čeravno je ona zaperta bila, on pa noč in dan pod pazljivim očesom, vendar sta si pridno dopisovala, sta se celó kterikrat tudi vidila. Njuna ljubezen je bila stanovitna, in vkljub vseh težav in over je bila čez leto in dan še bolj goreča, ko kadarkoli poprej. Celestina je pogumno odbila dva mlada in premožna tergovca in nekega sivega dnarničarja, ki bi jo bil za leto in dan vdovo zapustil. Bogomir, živí, zali gospodič, ravno tako ni maral za nobeno drugo žensko na svetu.

Kolikor bolj pa ste njune serci gorele, toliko manj je bilo upanja, da se bota kadaj smela vzeti. To je kot červ grizlo na njunih sercih. Iz lica Celestininega zginejo rože, ker moril jo je gnjev; na ustih njenih ni več ljubkega posmeha; njena rast je zgubila polno svojo okroglost; njene oči so vedno polne solz; noč in dan bridko zdihuje, da to že vsakemu domačemu družinčetu sega v serce. Nazadnje oboli, in revica pride na smertno posteljo. Tudi Bogomir ni mogel odgnati kregulja, ki mu je kljuval serce od zora do mraka, od mraka do dné. Krí je začela mu vreti po žilah; v govoru njegovem ni večkrat nobene vezi; preded njegov je zgubil bil svojo pamet, — bilo se je bati, da bo tudi Bogomir šel za svojim prednikom.